

Cercetări arheologice la Măgura Uroiului (jud. Hunedoara)

În luna ianuarie 2001 s-a efectuat o săpătură arheologică de salvare pe pășunea de la Măgura Uroiului. Anterior, sondajele și fotografiile aeriene au semnalat existența unei fortificații pe platoul de pe Măgură¹.

Cercetările din iarna anului 2001 au vizat sondarea unui alt platou aflat la baza Măgurii Uroiului. Terenul în discuție se situează în dreapta Mureșului, constituindu-se în a II-a terasă a acestui râu, în imediata apropiere a confluenței sale cu Streiul.

A fost efectuată o ridicare topo și trasată o secțiune (26 x 3 m), care a avut drept obiectiv precizarea naturii valului existent pe teren. În urma secționării acestuia, s-a observat că nu este o denivelare naturală, ci aparține unui tip de fortificație (val-șanț-val) cunoscut încă din epoca bronzului și evoluând până în epoca dacică.

Încă de la primele rânduri decopertate au apărut fragmente ceramice aparținând unei game largi de tipuri mai ales din *Hallstatt*-ul timpuriu precum și dacice. Pe coama valului, între metri 14-17 și la -0,25 m adâncime în profilul stâng și -0,32 m în cel drept, a apărut o aglomerare de pietre (andezit - augit) care sugerează o placare a coamei valului în scopul consolidării. Acest tip de placare a mai fost înregistrat și la așezările fortificate de la Ciceu-Corabia, Tușnad și Racoș. Între metri 14 - 15,5, sub nivelul de piatră, s-a constatat prezența unei lentile de pământ lutos de consistență foarte tare. Sub aceasta se află pământ negru amestecat cu fragmente ceramice și resturi osteologice, constituind umplutura valului. La -1,50 m în apropierea profilului drept a fost descoperită o vatră bine păstrată în jurul căreia s-au găsit numeroase fragmente hallstattiene. Cercetarea valului s-a întrerupt la -1,80m.

În spatele valului și perpendicular pe acesta a mai fost trasată o casetă C1 = 2,5 x 3 m în care nu a fost înregistrată nici o urmă de locuire. Au mai fost trasate aleatoriu încă 3 casete de aceleași dimensiuni. În C3 au fost descoperite fragmente ceramice aparținând celor două epoci fără a se putea înregistra prezența unui complex. În C4 au fost descoperite resturile unei locuințe incendiate precum și ceramică, fragmente osteologice și un număr mare de scoici.

Materialul.

Materialul preponderent este ceramica fragmentară. În mare cantitate ea a fost găsită în val. Precizăm că nu a fost prelucrat integral materialul, prezentând doar o parte din acesta.

Ceramica descoperită aparține începutului epocii fierului și epocii dacice. Au fost înregistrate câteva tipuri ceramice care prezintă analogii cu ceramica descoperită în așezările hallstattiene (Teleac, Subcetate, Ciceu-Corabia, Șona, Bozna, Sighetul Marmației, Grănicești, Racoș)². Majoritatea se încadrează ca formă și decor în categoria ceramicii canelate (alternanța roșu/negru).

Prezentare

Pl. I. Fragmentele 1 și 2 aparțin tipului de vas mare bitronconic, roșu/negru, cu decor canelat în ghirlandă. Acest tip considerat urnă directoare pentru epoca în discuție, este prezent în cantitate mai mare sau mai mică în toate așezările hallstattiene. Fragmentele în discuție prezintă bune analogii cu tipul urnă bitronconică de tip A de la Grănicești, Ic de la Teleac, aflat în nivelele II-III, precum și la Mediaș și la Cernatu.

Pl.II. Fragment de vas de mari dimensiuni, bitronconic, cu alternanțe roșu-negru, nedecorat. Tipul este întâlnit atât la Grănicești cât și la Teleac.

Pl.III. Fragment de vas (Fig. 2) bitronconic de culoare roșu-cărămiziu, nedecorat, grosolan, și vas de tip sac (Fig. 1), tipuri frecvente în așezările hallstattiene,

Pl.IV-V. Fragmente de buze foarte evazate, de culoare roșu-negru cu lustru, canelate pe interior, aparținând probabil unor vase de mari dimensiuni.

Pl.VI. Fragmente aparținând ceramicii fine de culoare neagră, cu lustru. Fig.1 – fragment de farfurie din pastă foarte fină cu canelură pe circumferință, fig.2 – fragment negru lucios cu decor canelat pe interior (farfurie?).

Pl.VII. Fragmente ceramice aparținând unor vase de mici dimensiuni lucrate dintr-o pastă foarte fină, negru lucios la exterior și decorate cu motive canelate. Vase miniaturale au fost găsite în număr mare în toate nivelele de la Teleac.

Pl.VIII-IX. Fragmente de torți de tip apucătoare și una tubulară. Aceste tipuri de apucători de diferite mărimi nu pot fi atribuite unor forme precise, ele subliniind doar folosirea cu precădere a acestui element decorativ în epoca din care datează și așezarea de la Uroi.

Pl.X. Fig.1. Fragment de toartă neagră aparținând unui vas miniatural. Fig.2. Fragment de toartă aparținând unei căni bitronconice care se integrează în numeroasele variante de cești bitronconice cu toarta ușor supraînălțată, lipsită de decor, bine reprezentată numeric în nivelul III de la Teleac.

Plastica

Pl.XI. Am inclus în această categorie două roțițe de lut ars descoperite în val. A. Laszlo consideră că piesele similare care au figurate și bucușă sunt "modele de roți de car". Piese există și la Cernatu³ precum și la Teleac⁴.

Pl.XII. O lingură de lut ars cu coada rotundă în secțiune (păstrată fragmentar) a cărei destinație nu o cunoaștem. O lingură similară a fost descoperită în

așezarea de la Grănicești⁵, precum și la Cernatu⁶.

PI.XIII. O piesă de lut ars roșu-cărămizie, din pastă fină și foarte plată, decorată cu linii oblice incizate pe una din părți și pe ambele laterale. Inițial am crezut că este o apucătoare, dar piese asemănătoare au fost descoperite la Grănicești⁷ (o bucată) și la Teleac⁸ unde au fost descoperite patru asemenea fragmente. Ambii autori le consideră fragmente de statuete antropomorfe.

PI.XIV. Printre materialele descoperite la Uroi sunt și patru figurine zoomorfe. Două din ele reprezintă cai, o figurină fiind întreagă. O a treia figurină reprezintă, probabil, un taur iar ultima are pe corp un decor incizat și, de asemenea, este reprezentat sexul. Ultima figurină este decorată pe tot corpul și deocamdată, este singura de acest fel; doar o figurină de la Teleac mai are decor realizat în aceeași manieră, numai că se limitează la regiunea pieptului. Cele patru figurile de la Măgura Uroiului se încadrează în seria celorlalte descoperiri, având un stil unitar (Teleac 38, Grănicești 35, Lechința de Mureș 11, Căuaș 5, Remetea Mare 5, Cuci 2, Râpa 2, Reci 1)⁹. Toate figurinele descoperite sunt din lut ars, au aproximativ aceleași dimensiuni și reprezintă animale domestice, având bine reliefate trăsăturile de bază ale speciei (coarne, blană, coamă) și sexului. Cu siguranță fabricarea lor se leagă de obiceiurile cultice de fertilitate și creșterea animalelor, logice la o populație sedentară. Datarea lor este orientativă deoarece majoritatea au fost descoperite în val, în poziție secundară. Nu se poate spune decât că aparțin *Hallstatt*-ului timpuriu, orizontului ceramicii canelate.

PI.XV. Fig.1. Fragment de fructieră lucrată cu mâna, de culoare roșie. Are buza dreaptă și corpul profilat fiind realizată din pastă semifină. Fig.2. Fund și perete de borcan, modelat cu mâna, din pastă grosieră cu pietricele și nisip folosite ca degresant. Are culoarea brun-cărămizie, iar după cum pornește peretele, pare a fi un borcan cu profilul bombat.

PI.XVI. Fig.1. Buze de vas cu profilul aproape drept, lucrat cu mâna, din pastă grosieră, de culoare brun-cărămizie, arsă inegal. Buza este orizontală, cu o mică profilatură la exterior (val, -1,80 m). Fig.2. Buză de vas puțin evazată, tăiată drept și profilată la exterior. Este lucrată cu mâna, din pastă grosieră de culoare cărămizie la exterior și cenușie la interior. Fig.3. Fragment de vas cu corpul bombat, modelat cu mâna, din pastă semifină, de culoare cărămizie. Este ornamentat imediat sub buză cu o proeminență semicirculară.

PI.XVIII. Ca ornamente, au mai fost întâlnite brăurile alveolate: sub buza unui vas de culoare brun-cenușie (Fig.1), modelat cu mâna și pe un perete de vas (Fig.2) de culoare cărămizie. În ambele cazuri brăul nu a fost aplicat, el fiind tras din peretele vasului.

PI.XIX. În periegheza făcută înainte de începerea cercetării sistematice, la baza fortificației a fost descoperit un fragment de vas lobat aparținând culturii Wietenberg împreună cu oase și multă cenușă.

Concluzii

Având în vedere că sondajele și fotografiile aeriene au semnalat prezența unei fortificații, în urma săpăturii de salvare și a prelucrării incomplete a materialului ceramic putem data cu rezerve impuse de stadiul cercetării așezarea de la Măgura Uroiului ca aparținând atât unor comunități hallstattiene cât și unora dacice. Raportul dintre aceste două locuiri nu poate fi precizat în acest moment având în vedere unica secțiune realizată și încă nefinalizată.

Luând în considerare materialul ceramic, acesta indică perioada de început a epocii fierului, majoritatea fragmentelor fiind similare cu cele descoperite în nivelele II și III de la Teleac, nivele datate de V. Vasiliev la sfârșitul *Ha B1 – Ha C*. Pentru repere cronologice în perioada dacică pot fi luate în discuție puține fragmente ceramice. Este vorba de fragmentul de fructieră¹⁰ și de borcan, care sunt mai elocvente și pot fi încadrate în sec II-I a. Hr.

Note:

1. W. S. Hanson,
I. A. Oltean, *A Multi-Period Site on Uroi Hill, Hunedoara: an Aerial Perspective*, in *Acta Musei Napocensis*, 37/I, 2000, p. 43-49 (cu bibliografia)
2. Tipurile ceramice prezintă analogii cu descoperirile din așezări ce se încadrează în aria culturii Gáva: V. Vasiliev, I. Al. Aldea, H. Ciugudeanu, *Civilizația dacică timpurie în aria intracarpatică a României*, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1001, p. 80-92; A. László, *Începuturile epocii fierului la est de Carpați*, Bibliotheca Thracologica, VI, București, 1994, p. 65-81; E. Zaharia, *Remarques sur le Hallstatt ancien de Transylvanie. Fouilles et trouvailles de Mediaș 1958*, în *Dacia N.S.*, IX, 1965, p. 87; Z. Székely, *Rezultatul ultimelor cercetări din jud. Covasna în așezări din epoca bronzului și prima vârstă a fierului*, în *MCA*, XV, București, 1983, fig. 2/6; V. Vasiliev, *Fortifications de refuge et établissements fortifiés du premier âge du fer en Transylvanie*, Bibliotheca Thracologica, XII, București, 1995, p. 40-42, 65-67, 98-101, 128
Fl. Costea, A. Bălos, Cercetările arheologice de la Racoș "Piatra Detunată", Campania 1995, în Cumidava, xx, Brașov, 1996, p. 27 și urm.; *Cronica cercetărilor arheologice începând din 1994, sub voce?*
3. Z. Székely, *Așezări din prima vârstă a fierului în sud-estul Transilvaniei*, Sfântu-Gheorghe, 1960, pl. VII/5
4. V. Vasiliev,
I. Al. Aldea,
H. Ciugudeanu, *op. cit.*, p. 74, fig. 25/13-15
5. A. László, *op. cit.*, fig. 13/1
6. Z. Székely, în *MCA*, p. 147
7. A. László, *op. cit.*, p. 64
8. V. Vasiliev,
I. Al. Aldea, *op. cit.*, p. 69-70
9. K. Horedt, *Hallstattische tierfiguren aus Lechința de Mureș (rayon Ludaș)*, *Dacia NS*, VII, 1963, p. 534, fig. 2; A. László, *op. cit.*, fig. 46-49; V. Vasiliev, *Descoperiri arheologice cu semnificație cultică în așezarea din prima epocă a fierului de*

la Teleac (jud. Alba), în *ActaMN*, XXII-XXIII, 1985-1986, pp. 80, 83, fig. 1, 2; V. Sîrbu, *Figurinele antropomorfe și zoomorfe traco-geto-dacice din prima și a doua epocă a fierului*, în *Istros*, V, 1987, p. 92-94; D. Berciu, I. Berciu, *Cercetări și săpături arheologice în județele Turda și Alba*, în *Apulum*, II, 1943-1945, p. 21, fig. 6/2; Z. Székely, op. cit., pl. VII/6; I. Nemeti, *Descoperiri de la începutul Hallstattului în zona Careiului*, în *Studii și comunicări Satu – Mare*, V - VI, 1981-1982, p. 49.

10. I. H. Crișan, *Ceramica daco-getică*, ed. Stiințifică, București, 1969, p. 129

Les recherches archéologiques de Magura Uroiului (dep.Hunedoara) (Résumé)

Les recherches archéologiques de Magura Uroiului de l'année 2001 ont été fait sur une surface qui se trouve à la base de la colline.

Par la section contouré (26 x 3 m) perpendiculaire sur le repli de terrain fortifié s'est prouvé qu'il appartient au type de la fortification vallum – bondier – vallum connu de l'époque du bronze qui a évolué jusqu'à l'époque dace.

Les fragments de vases découverts appartiennent a une grande gamme de types, nottament, de *Hallstatt*, la période du commencement et quelques fragments sont daces.

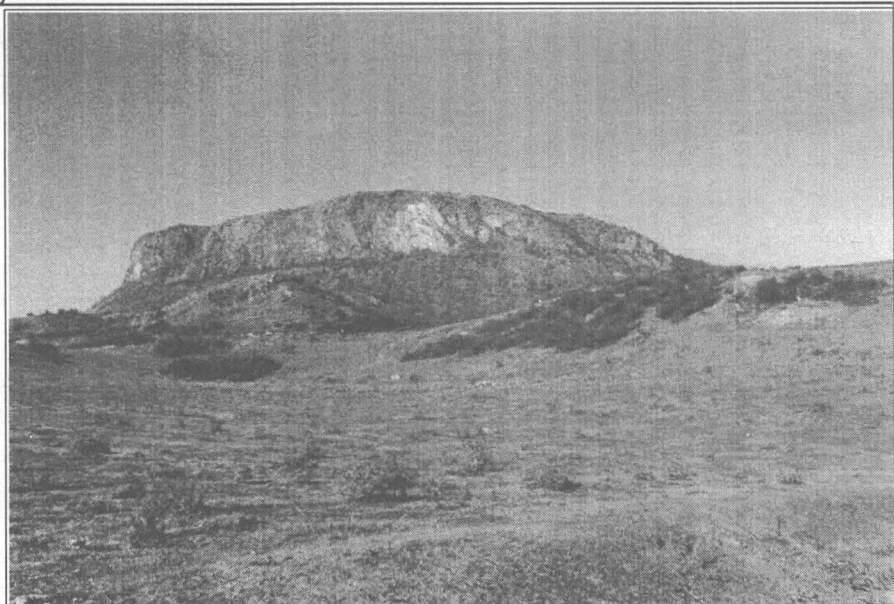

Foto 1

Măgura Uroiului
Vedere generală

Foto 2
Vatră

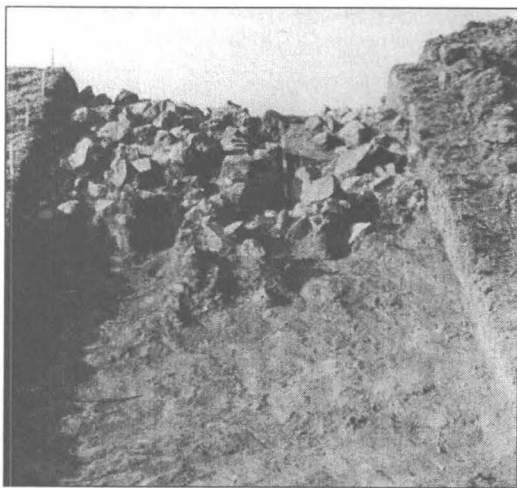

Foto 3
Vedere
de la bază
a valului

Foto 4
Vedere
de pe val
spre râul
Mureș

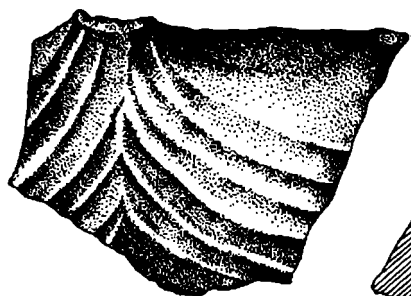

Fig. 1

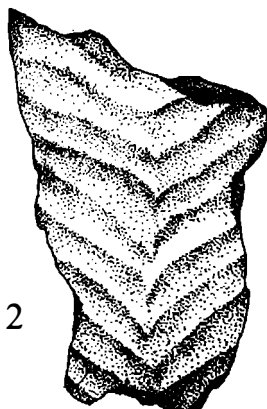
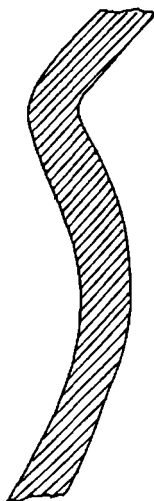
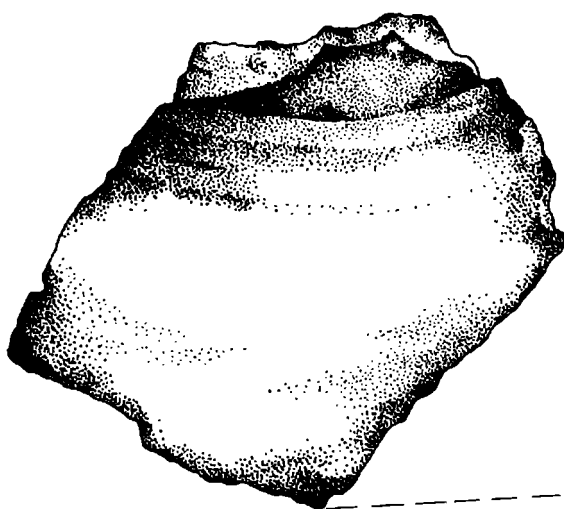

Fig. 2

Planșa I

Planșa II

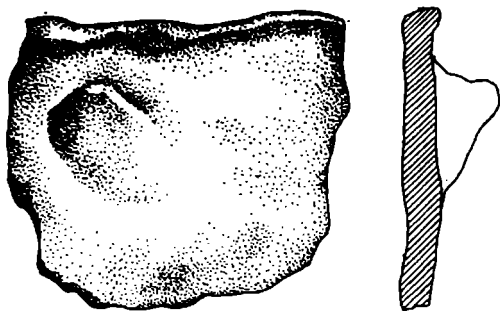
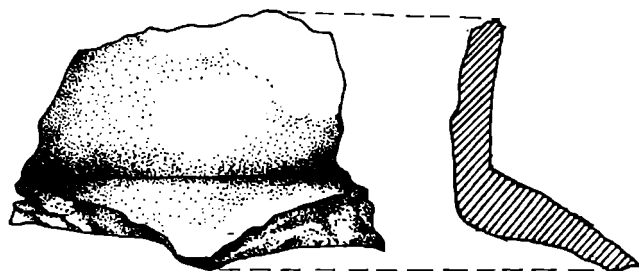

Fig. 1

Fig. 2

Planşa III

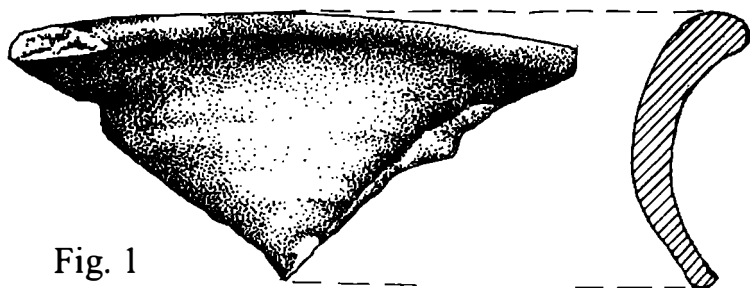
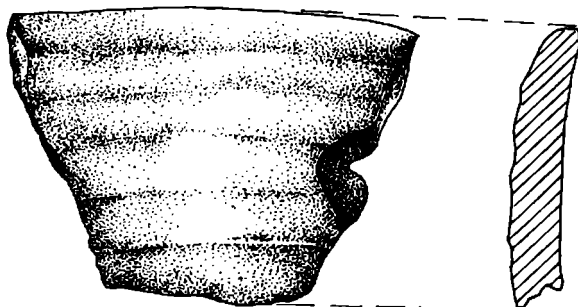
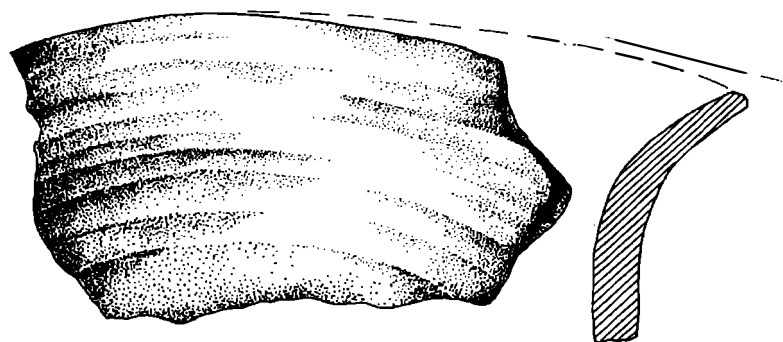

Fig. 1

Fig. 2

Planşa IV

Planşa V

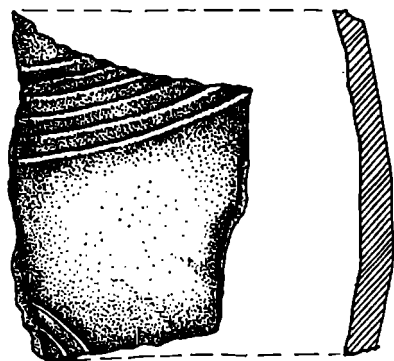
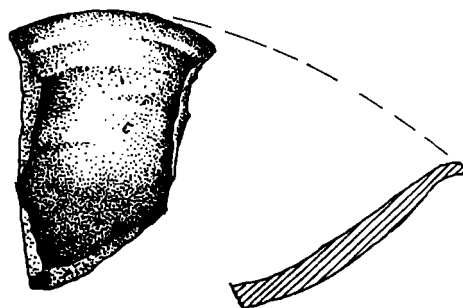

Fig. 1

Fig. 2

Planşa VI

Fig. 1

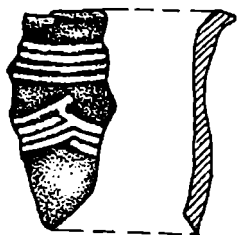

Fig. 2

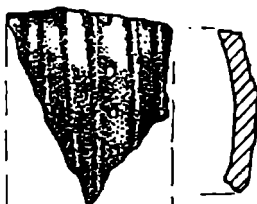

Fig. 3

Planșa VII

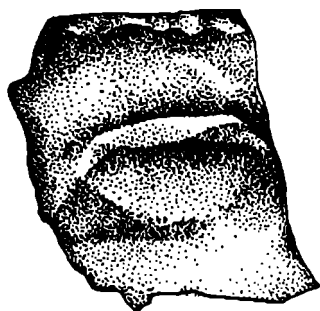

Fig. 1

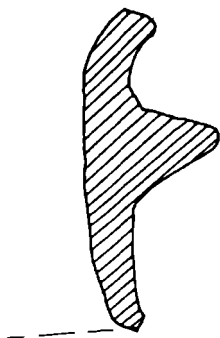
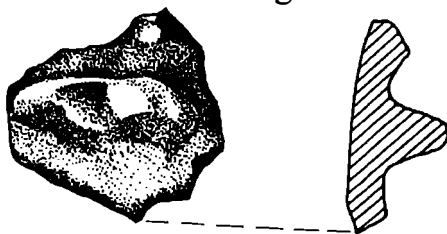

Fig. 2

Planșa VIII

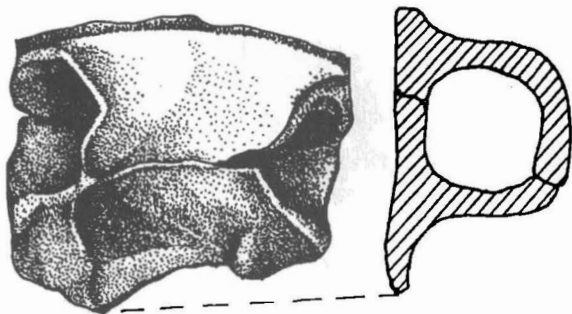
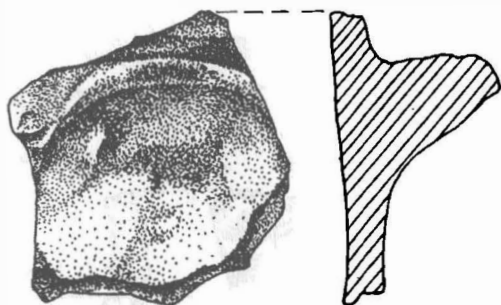

Fig. 1

Fig. 2

Planșa IX

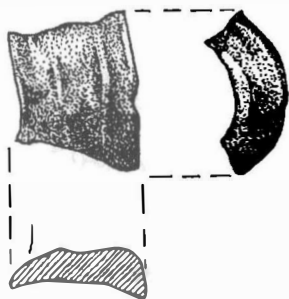
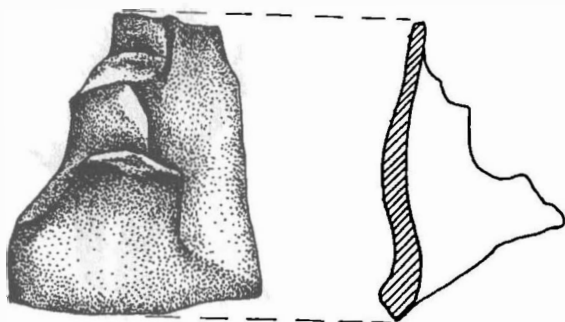
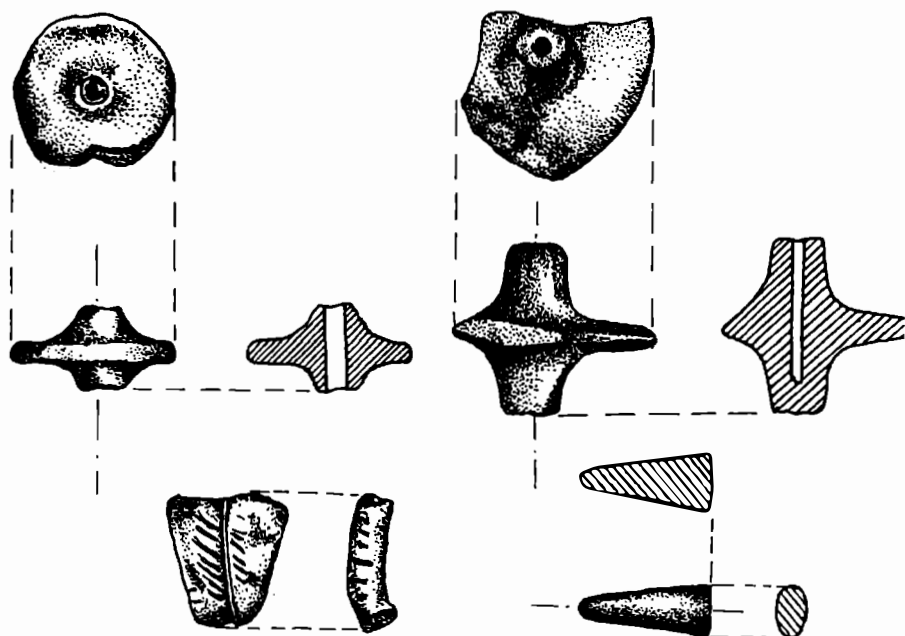

Fig. 1

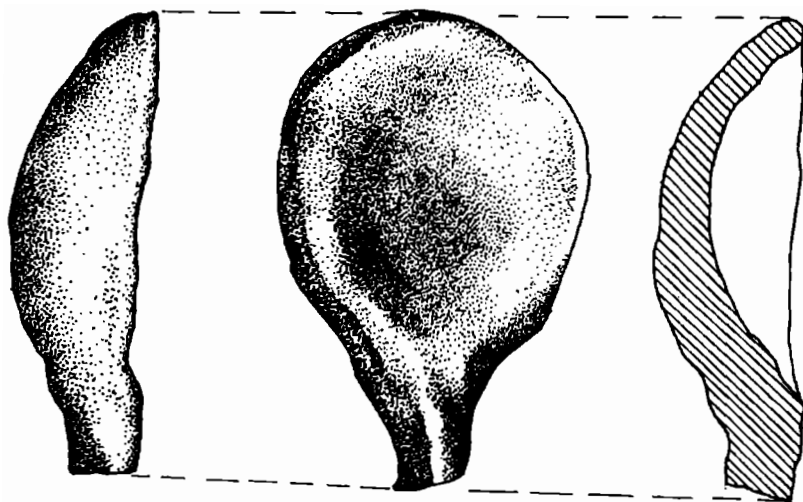
Fig. 2

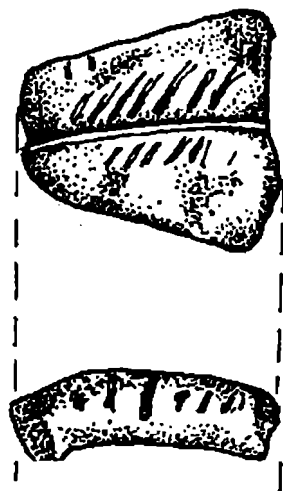
Planșa X

Planșa XI

Planșa XII

Planșa XIII

Fig. 1

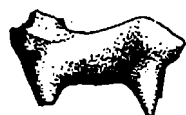

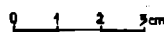
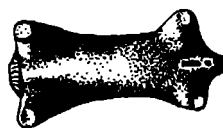
Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Planșa XIV

Fig. 1

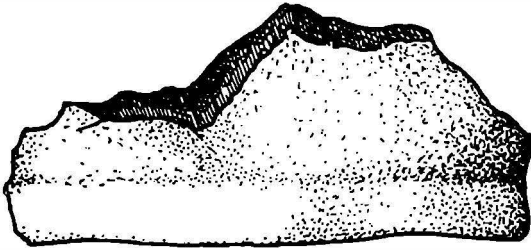
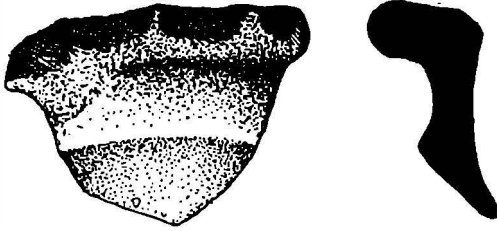
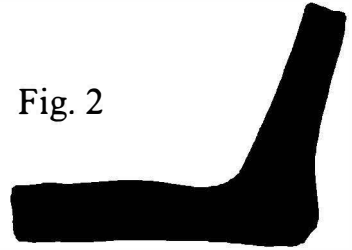

Fig. 2

Planșa XV

Fig. 3

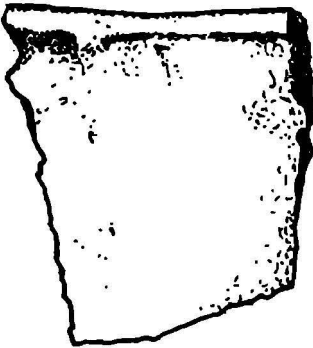

Fig. 1

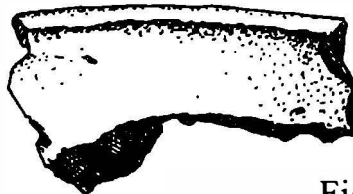
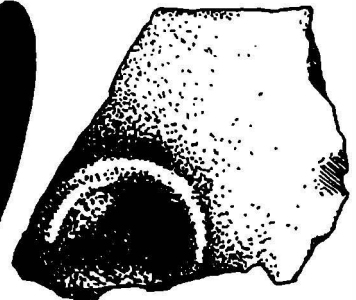

Fig. 2

Planșa XVI

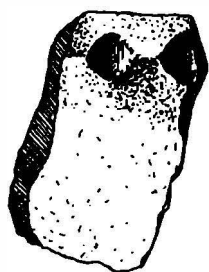

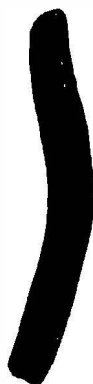
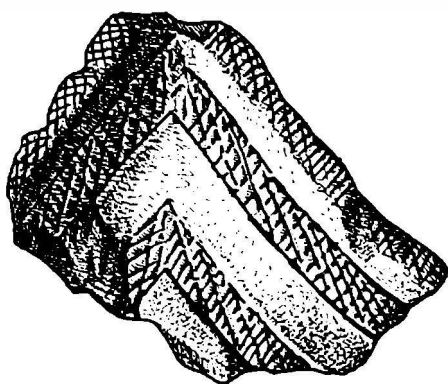
Fig. 1

Fig. 2

Planșa XVII

Planșa XVIII